

Combaterea bullyingului la vârsta preșcolară

Bullyingul reprezintă un fenomen complex, care afectează numeroase aspecte ale dezvoltării emoționale, sociale și cognitive ale copiilor. Deși este adesea asociat cu mediul școlar, cercetările arată că manifestările acestui comportament pot apărea chiar și la vârste fragede, inclusiv în grădinițe. Fenomenul bullyingului la vârsta preșcolară este deosebit de problematic deoarece copiii sunt în plină dezvoltare emoțională și nu dețin suficiente instrumente pentru a gestiona astfel de situații. De aceea, intervenția timpurie este esențială pentru a preveni efectele negative pe termen lung.

Acest referat explorează manifestările bullyingului în rândul copiilor preșcolari, cauzele acestuia, impactul asupra dezvoltării lor și metodele eficiente de prevenire și intervenție. Totodată, sunt prezentate exemple de bune practici în combaterea acestui fenomen în instituțiile de învățământ preșcolar.

1. Manifestările bullyingului la vârsta preșcolară

La vârsta preșcolară, bullyingul se manifestă diferit față de mediul școlar, având caracteristici specifice dezvoltării copiilor. Cele mai frecvente forme includ:

- **Bullying fizic:** agresiuni fizice, precum lovituri, împingeri, tras de păr, ciupituri sau alte forme de violență care provoacă disconfort sau suferință fizică.
- **Bullying verbal:** tachinări, porecle, comentarii jignitoare, strigăte agresive, amenințări.
- **Excluderea socială:** refuzul de a include un copil într-o activitate, formarea unor grupuri exclusiviste, marginalizarea.
- **Bullying indirect:** manipularea prietenilor, întrigile, răspândirea de zvonuri false pentru a influența percepția celorlalți.

Bullyingul la această vârstă poate fi dificil de recunoscut deoarece copiii mici nu știu întotdeauna să exprime ceea ce li se întâmplă. De aceea, este important ca educatorii și părinții să fie atenți la semnalele non-verbale pe care copiii le transmit, precum retragerea socială, teama de a merge la grădiniță sau schimbările bruște de comportament. De asemenea, este necesară o monitorizare constantă a relațiilor dintre copii, pentru a identifica și gestiona potențialele situații problematice înainte ca acestea să escaladeze.

2. Cauze și factori favorizanți ai bullyingului la preșcolari

Mai mulți factori pot contribui la apariția bullyingului între copiii preșcolari:

- **Modele comportamentale din familie:** copiii care sunt expuși la agresivitate în familie pot considera că acest comportament este acceptabil și îl pot reproduce în relațiile lor cu alți copii.
- **Dezvoltarea insuficientă a abilităților emoționale:** la această vârstă, copiii nu știu încă să gestioneze frustrarea sau să exprime corect emoțiile, ceea ce poate duce la comportamente agresive.
- **Influența mass-media:** desenele animate și jocurile video cu conținut violent pot influența percepția copiilor asupra agresivității, determinându-i să imite comportamente nepotrivite.
- **Lipsa intervenției adulților:** dacă educatorii sau părinții nu intervin prompt, copiii pot crede că astfel de comportamente sunt tolerate și pot deveni o normă socială.
- **Structura grupului de copii:** într-un colectiv unde există inegalități în distribuirea puterii sociale, unii copii pot prelua rolul de agresor pentru a-și consolida poziția dominantă.
- **Stresul și mediul familial:** conflictele în familie, lipsa atenției părinților și absența unor modele pozitive pot duce la comportamente agresive la copii.

3. Impactul bullyingului asupra copiilor preșcolari

Bullyingul poate avea efecte negative pe termen lung asupra copiilor implicați, indiferent dacă sunt victime, agresori sau martori:

- **Victimele** pot suferi de anxietate, scăderea stimei de sine, dificultăți de adaptare socială și chiar probleme de sănătate (dureri de cap, insomnii, lipsa apetitului, regres comportamental).
- **Copiii care agrează** dezvoltă tipare negative de comportament care pot persista și la vârste mai mari, având dificultăți în gestionarea relațiilor interpersonale.
- **Martorii** pot deveni insensibili la suferința altora sau pot trăi sentimente de vinovăție pentru că nu au intervenit, dezvoltând o atitudine pasivă față de agresivitate.
- **Impactul asupra mediului educațional:** un climat marcat de agresivitate și frică poate afecta dezvoltarea generală a grupului de copii, scăzând performanța și motivația acestora.

4. Strategii de prevenire și intervenție

Pentru a preveni bullyingul la vârsta preșcolară, este esențială o abordare coordonată în care să fie implicați educatori, părinți și comunitatea. Printre metodele eficiente de prevenire se numără:

- **Educația emoțională:** introducerea activităților care învață copiii să recunoască emoțiile proprii și pe ale altora, precum și să gestioneze furia și frustrarea într-un mod sănătos.
- **Promovarea cooperării:** jocurile de echipă și activitățile care presupun colaborare pot reduce tendințele agresive, dezvoltând empatia și spiritul de echipă.

- **Reguli clare și consecințe:** educarea copiilor despre comportamentele acceptabile și aplicarea unor consecințe adecvate vârstei pentru comportamentele agresive.
- **Implicarea părinților:** sesiuni de informare pentru părinți despre cum pot identifica semnele bullyingului și cum pot acționa pentru a sprijini copiii afectați.
- **Training pentru educatori:** instruirea cadrelor didactice pentru a gestiona conflictele, a interveni eficient și a crea un mediu educațional sigur și incluziv.
- **Crearea unui climat pozitiv:** promovarea respectului reciproc și a sprijinului între copii prin activități de grup, povești educative și exemple de bune practici.
- **Intervenții personalizate:** suport psihologic pentru victime și programe de remediere comportamentală pentru agresori.

Combaterea bullyingului la vârsta preșcolară necesită o abordare holistică, care implică atât mediul educațional, cât și familia. Prin crearea unui mediu incluziv, educația emoțională și intervenția promptă, putem contribui la dezvoltarea armonioasă a copiilor și la reducerea comportamentelor agresive. Este esențial ca adulții să fie modele pozitive, iar copiii să fie învățați să își exprime emoțiile și să rezolve conflictele într-un mod pașnic și constructiv.

Bibliografie

1. Salvați Copiii România - "Bullying-ul la copiii preșcolari".
2. Asociația Telefonul Copilului - "Bullying în școlile din România".
3. Alb, Liliana-Maria - "Prevenirea și combaterea bullyingului în mediul școlar".
4. Institutul de Științe ale Educației - "Strategii de prevenire a violenței în educația timpurie".
5. Ministerul Educației - "Ghid pentru prevenirea și combaterea bullyingului în grădinițe și școli".

Prof. învățământ preșcolar Vișan Andreea Gabriela
Școala Gimnazială "Nicolae Grigorescu", București